

بررسی عملکرد «ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدای بزرگبخشایش همیشه بخشایند

بِسْمِ

شماره مسلسل: ۱۸۶۳۹
کد موضوعی: ۲۵۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

تاریخ انتشار:
۱۴۰۱/۱۰/۱۷

عنوان گزارش:
بررسی عملکرد
«ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور»

نام دفتر:
مطالعات زیربنایی

مدیر مطالعه:
مجید حسین زاده

تهیه و تدوین کنندگان:
علی حاجی مرادی، حمیدرضا تقوایی نجیب

ناظر علمی:
علیرضا رهایی

اظهار نظر کنندگان:
فهیمة غفرانی، یحیی مزروعی ابیانه

صفحه آرا:
آذر مهمان نواز

ویراستار ادبی:
شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:
۱. تالاب
۲. ستاد
۳. محیط زیست
۴. عملکرد
۵. کنوانسیون رامسر

فهرست مطالب

۱۶	ارزیابی آسیب پذیری رامسر سایت های ایران	۷	چکیده
۱۸	اهمیت اکولوژیکی و اقتصادی تالابها	۸	خلاصه مدیریتی
۱۸	اهمیت و نقش تالابها در پدیده های مرتبط با گرد و غبار	۱۰	مقدمه
۲۰	منابع اعتباری حفاظت و احیای تالاب های کشور	۱۱	تعاریف
۲۲	مصوبات ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب های کشور	۱۲	کلیاتی در مورد تالاب های کشور
۲۴	ارزیابی عملکرد ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب های کشور	۱۴	مأموریت ها و ظوایف قانونی در مدیریت تالابها
۳۳	جمع بندی و پیشنهادها	۱۵	برنامه مدیریت زیست بومی تالابها
۳۳	منابع و مآخذ		

فهرست جداول

- شکل ۱. پراکنش جغرافیایی تالاب‌های ایران ثبت شده در کنوانسیون رامسر ۱۲
- شکل ۲. موقعیت تالاب‌های ایران ثبت شده در کنوانسیون رامسر ۱۳
- جدول ۱. خلاصه تکالیف قانونی دستگاه‌های متولی در امر حفاظت و احیای تالاب‌های کشور ۱۴
- جدول ۲. دسته‌بندی شدت آسیب پذیری ۱۶
- شکل ۳. نتیجه ارزیابی آسیب پذیری رامسر سایت‌های ایران ۱۷
- شکل ۴. مطالعه جامع عرصه‌های تولیدگر دوغبار در کشور به منظور اولویت بندی ۱۹
- مناطق منشأ تولیدگر دوغبار، پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری، ۱۳۹۳ ۱۹
- شکل ۵. تناوب مراجعات بیماران تنفسی به بیمارستان زابل ۲۰
- جدول ۳. منابع اعتباری اجرای طرح‌های حفاظت و احیای تالاب‌های کشور ۲۱
- جدول ۴. اعتبار تخصیص یافته به اجرای طرح‌های حفاظت و احیای تالاب‌های کشور ۲۱
- جدول ۵. سیمای کلی از وضعیت تالاب‌های کشور بنا بر چهار ویژگی اهمیت و اقدام‌های انجام شده در تعیین نیاز زیست‌محیطی و تهیه برنامه مدیریت زیست‌بومی ۲۶

بررسی عملکرد «ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور»

[چکیده]

سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسد. از همین روی هیئت وزیران در بهمن سال ۱۳۹۷ (بعد از بیست‌ماه) آیین‌نامه مذکور را تصویب نمود.

مطابق ماده (۲) این آیین‌نامه دولت مکلف شد به منظور ایجاد هماهنگی در دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و جلوگیری از خسارات ناشی از توسعه ناهماهنگ و ناپایدار بر تالاب‌ها و تضمین کارکرد پایدار تالاب‌ها، ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل دهد.

در این گزارش عملکرد این ستاد در مدت ۴ سال پس از تشکیل مورد ارزیابی قرار گرفته‌است که مطابق نتیجه این بررسی، لازم‌است این ستاد و دبیرخانه آن فعال‌تر شده و عملکرد آن به صورت دوره‌ای به اطلاع عموم رسیده و مورد نقد خبرگان و ذی‌مدخلان قرار گیرد.

تالاب‌ها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و باارزش‌ترین زیست‌بوم‌های طبیعی، دارای کارکردهای مختلف زیست‌محیطی و اثرات اقتصادی، بهداشتی، اجتماعی بر حوزه پیرامون خود هستند. متأسفانه در دهه‌های اخیر به‌علت رخداد نوسانات شدید اقلیمی و مدیریت نادرست منابع آبی کشور، اغلب تالاب‌های کشور با مشکل خشکی و تهدید بقا مواجه شده و علاوه بر آن دست‌دادن کارکردهای زیستگاهی و مزایای اقتصادی (نظیر استفاده‌های تفریحگاهی)، به‌کانون‌های پراکنش گردوغبار تبدیل شده و مخاطرات جدی برای سلامت ساکنان پیرامون داشته‌است. با توجه به این مسائل و پس از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش محیط‌زیست از سوی مقام معظم رهبری، قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۶ تصویب گردید که در آن مقرر شده‌بود که ظرف شش ماه آیین‌نامه مربوطه توسط

[خلاصه مدیریتی]

وزیران برسد. از همین روی هیات وزیران در بهمن سال ۱۳۹۷ (بعد از بیست‌ماه) آیین‌نامه مذکور را مشتمل بر شش ماده و هفت تبصره تصویب نمود.

مطابق ماده (۲) این آیین‌نامه دولت مکلف شد به منظور ایجاد هماهنگی در دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و جلوگیری از خسارات ناشی از توسعه ناهماهنگ و ناپایدار بر تالاب‌ها و تضمین کارکرد پایدار تالاب‌ها، ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل دهد.

به‌منظور آشنایی بیشتر با ارکان تصمیم‌گیری و اجرا در زمینه مدیریت، حفاظت و احیای تالاب‌های کشور، وظیفه دستگاه‌ها مطابق با قوانین مختلف در قال جدول زیر آورده شده است.

تالاب‌ها به‌عنوان یکی از بارزترین زیست‌بوم‌های طبیعی، دارای کارکردهای مختلف زیست‌محیطی و اثرات اقتصادی، بهداشتی، اجتماعی بر حوزه پیرامون خود هستند. متأسفانه در دهه‌های اخیر به‌علت رخداد نوسانات شدید اقلیمی و مدیریت نادرست منابع آبی کشور، اغلب تالاب‌ها با مشکل خشکی و تهدید بقا مواجه شده و مخاطرات جدی برای سلامت ساکنان پیرامون داشته‌است.

با توجه به این مسائل و پس از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش محیط‌زیست از سوی مقام معظم رهبری، قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۶ مشتمل بر پنج ماده تصویب گردید که در آن مقرر شده بود که ظرف شش ماه آئین‌نامه مربوطه توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیئت

ماده قانونی	دستگاه متولی	تفکیک اقدامات
ماده (۲) آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیل‌ها و... مصوب سال ۱۳۷۹ ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی تبصره (۲) ماده (۲) قانون اراضی مستحدث و ساحلی، مصوب ۱۳۸۷	وزارت نیرو	تعیین بستر و حریم
ماده (۴) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی و سایر ذینفعان	تعیین برنامه عمل ملی حفاظت و احیاء تالاب‌ها
ماده (۵) و تبصره (۲) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی و سایر ذینفعان	تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست بومی تالاب‌های بحرانی و خسارت دیده
ماده (۳) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست	تخصیص حقا به زیست محیطی تالاب‌ها
ماده (۶) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	وزارت جهاد کشاورزی	تهیه برنامه کشاورزی پایدار و سازگار با محیط‌زیست در حوضه‌های آبریز تالاب‌های بحرانی و خسارت دیده
ماده (۲) قانون حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور	سازمان حفاظت محیط‌زیست	تعیین نیاز آبی زیست محیطی تالاب‌ها
ماده (۲) قانون حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور	وزارت نیرو	تدوین و اجرای برنامه مدون تخصیص و تأمین نیاز آبی زیست محیطی تالاب‌ها
تبصره ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها،	سازمان حفاظت محیط‌زیست	تهیه دستورالعمل تعیین حریم بوم‌شناختی تالاب‌ها
ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها	وزارت نیرو با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و نظارت سازمان حفاظت محیط‌زیست	تأمین میزان سهم تالاب از ظرفیت آبی حوضه آبریز با کمیت و کیفیت مناسب و متناسب با شرایط اقلیمی مختلف، با توزیع زمانی معین و در اولویت دوم پس از تأمین آب شرب

تالاب‌ها در دومین جلسه ستاد، موضوع اصلی جلسه به تالاب میانکاله پرداخته است که متعاقب آن نیز در جلسه سوم برنامه احیای تالاب میانکاله و تالاب انزلی به تصویب رسیده است. ولیکن در ادامه مصوبات جلسه سوم، مصوبات دیگری مشتمل بر تشکیل کارگروهی با مسئولیت سازمان برنامه و بودجه کشور برای تعیین سیاست‌ها، برنامه‌ها و ضوابط لازم برای نحوه تولید کود کمپوست در کشور در مهلت یک‌ساله وجود دارد. اکنون این مهلت به اتمام رسیده و اسناد و مدارکی دال بر تحقق این مصوبه ملاحظه نمی‌شود. همچنین در جلسه سوم مقرر شده است سازمان حفاظت محیط‌زیست گزارش عملکرد دستگاه‌ها را سالانه به ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه نماید که گزارش مربوطه دیده نمی‌شود.

مقرره‌گذاری و تدوین آئین‌نامه‌ها و تشکیل ستاد و شوراهای عالی به خودی خود باعث اصلاح امور و رفع مشکلات نمی‌شوند. بررسی عملکرد ستاد ملی هماهنگی و احیای تالاب‌های کشور نشانگر این مطلب است که این ستاد نیز همانند اکثر ستادها و کارگروه‌های تشکیل شده خروجی مشخص، سیاست‌گذاری مستمر، عملکرد ادواری و تاثیرگذاری درستی ندارند. بنابراین لازم است ضمن برگزاری منظم و دوره‌ای این ستاد و فعال تر شدن دبیرخانه آن، گزارشات عملکرد به صورت منظم و مشخص در اختیار عموم جامعه قرار گیرد و شرایط نقد و بررسی تخصصی و اظهار نظر در خصوص عملکرد ستاد فراهم آید و ستاد نقش راهبری و سیاست‌گذاری خود را در زمینه مدیریت و احیای تالاب‌های کشور به اجرا برساند.

برای بررسی عملکرد ۴۵ ماهه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور کلیه مصوبات این ستاد مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به گستردگی مسائل و چالش‌های پیرامون تالاب‌های کشور، متأسفانه سازمان انجام و گردش کار در ذیل این ستاد در این مدت به درستی و متناسب با حجم فعالیت‌های مورد انتظار شکل نگرفته و نوعاً به صورت موردی در طول این مدت اقدام شده است. این ستاد بایستی پوششی جامع و برنامه‌ریزی برای ۱۵۲ تالاب ثبت شده کشور می‌داشت. در حالی که مرور حتی مصوبات جلسات تشکیل شده از این ستاد، حاکی از آن است عملاً مصوبات جلسه اول پس از تمرکز جلسات آتی در موضوع تالاب میانکاله، به فراموشی سپرده شده است.

به نحوی که به جز یک گزارش تحت عنوان «راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیاء تالاب‌های ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست، اردیبهشت ۱۳۹۹» در پرتال سازمان حفاظت محیط‌زیست به موجب تکلیف بند (۳) مصوبات این جلسه رؤیت می‌شود، نشانه‌ای از گزارش جلسات آتی در رابطه ارائه گزارشات تکلیفی در بندهای (۲)، (۴)، (۵) و (۶) در تعیین تالاب‌های دارای اولویت و برنامه عملیاتی در خصوص اجرایی کردن ماده (۴) آیین‌نامه نحوه جلوگیری از آلودگی و تخریب غیرقابل جبران تالاب‌ها برای سال آبی ۹۹-۱۳۹۸ توسط وزارت نیرو، ارائه برنامه‌های جلوگیری از فرسایش خاک و کاهش بار رسوبی رودخانه‌های منتهی به تالاب‌ها توسط وزارت جهاد کشاورزی، گزارش اقدامات صورت داده و برنامه‌های آتی خود را جهت تعیین و علامت‌گذاری حد بستر و حریم تالاب‌های فهرست آیین‌نامه توسط وزارت نیرو و گزارش مستند در خصوص موضوع زهکش نمودن و خشکاندن دشت‌ها و تالاب‌های کوهستانی از طرف سازمان حفاظت محیط‌زیست وجود ندارد.

مشخص است که پس از تصویب اصلاحات آیین‌نامه اجرایی قانون

مقدمه

پس از ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش محیط زیست (ابلاغی سال ۱۳۹۴) از سوی مقام معظم رهبری، تلاش‌هایی در مجلس شورای اسلامی و دولت برای جامه عمل پوشاندن به آن صورت گرفته است. از آن جمله در راستای اجرای بند «۶» این سیاست‌ها،^۱ تصویب «قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور» مشتمل بر پنج ماده و سه تبصره در جلسه علنی روز دوشنبه مورخ چهارم اردیبهشت‌ماه یکهزار و سیصد و نودوشش مجلس شورای اسلامی و تأیید آن در تاریخ ۱۳۹۶/۰۲/۱۳ توسط شورای نگهبان صورت پذیرفته است. گفتنی است علاوه بر این در بند «ب» ماده (۳۸) قانون برنامه ششم توسعه کشور،^۲ نسبت به اجرای برنامه‌های حفاظت و احیای تالاب‌های کشور و احیای حداقل بیست درصدی تالاب‌ها در طول اجرای برنامه ششم تأکید شده است.

مطابق با تبصره واحده ماده (۱) قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور سازمان حفاظت محیط زیست موظف بوده حداکثر ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ ابلاغ قانون (۱۳۹۶/۰۲/۳۰) آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها را تهیه و به تصویب هیئت وزیران رسانده تا مبنای عمل سازمان مذکور و همه مراجع ذی‌ربط قرار گیرد. در ادامه این تبصره قانونی تأکید کرده این آیین‌نامه باید متضمن حفظ و احیای تالاب‌های کشور باشد.

متعاقب این تکلیف قانونی هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۷ (۲۰ ماه پس از تصویب قانون)، «آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها» را مشتمل بر شش ماده و هفت تبصره تصویب و طی تصویب‌نامه شماره ۱۵۷۴۰۸/ت/۹۶۵۵۰۹۶ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ ابلاغ کرده است.

مطابق با ماده (۲) آیین‌نامه مذکور دولت مکلف است به منظور ایجاد هماهنگی در دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و جلوگیری از خسارات ناشی از توسعه ناهماهنگ و ناپایدار بر تالاب‌ها و تضمین کارکرد پایدار تالاب‌ها، ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور و عضویت رئیس سازمان (دبیر)، وزیران نیرو، کشور، جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی و امور خارجه و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، استانداران استان‌های ذی‌ربط حسب مورد، رئیس کمیته ملی کنوانسیون رامسر، مرجع ملی کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با بیابان‌زایی، یک نماینده از شبکه سمن‌های تالابی و دو نفر صاحب‌نظر با معرفی سازمان و تصویب ستاد تشکیل دهد.

نظر به اهمیت نقش ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور در تحقق بخشیدن به موضوع حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور تالاب‌ها و تکالیف قانونی مندرج در قوانین کشور، در این گزارش اقدام‌های صورت گرفته ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور در یک بازه زمانی چهارساله از فعالیت قانونی آن از تاریخ ابلاغ مصوبه تشکیل در هیئت وزیران (۱۳۹۷/۱۱/۲۷) تا سال ۱۴۰۱ مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. اهمیت ارزیابی عملکرد ستاد فوق از آن جهت دارای اهمیت دوچندان است که تقریباً عالی‌ترین مرجع تحقق اهداف مندرج در جزء «ب» ماده (۳۸) قانون برنامه ششم توسعه دولت در زمینه تالاب‌ها خواهد بود. متن این جزء در ادامه خواهد آمد:

«ماده (۳۸) - دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط زیست به عمل آورد:

ب) «اجرای برنامه عمل حفاظت، احیا، مدیریت و بهره‌برداری مناسب از تالاب‌های کشور با مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی و جوامع محلی به‌ویژه در ارتباط با تالاب‌های ثبت شده در کنوانسیون رامسر به‌طوری‌که تا پایان اجرای قانون برنامه، حداقل بیست درصد (۲۰٪) تالاب‌های بحرانی و در معرض تهدید کشور احیا شوند و ضمن حفاظت و تثبیت در روند بهبود قرار گیرند.»

۱. بند «۶» سیاست‌های کلی نظام در بخش محیط زیست: تهیه اطلس زیست‌بوم کشور و حفاظت، احیا، بهسازی و توسعه منابع طبیعی تجدیدپذیر (مانند دریا، دریاچه، رودخانه، مخزن سدها، تالاب، آبخوان زیرزمینی، جنگل، خاک، مرتع و تنوع زیستی به‌ویژه حیات وحش) و اعمال محدودیت قانونمند در بهره‌برداری از این منابع متناسب با توان اکولوژیک ظرفیت قابل تحمل و توان بازسازی (آنها براساس معیارها و شاخص‌های پایداری، مدیریت اکوسیستم‌های حساس و ارزشمند) از قبیل پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی (و حفاظت از منابع ژنتیک و ارتقای آنها تا سطح استانداردهای بین‌المللی.

۲. بند «ب» ماده (۳۸) قانون برنامه ششم توسعه کشور: اجرای برنامه عمل حفاظت، احیا، مدیریت و بهره‌برداری مناسب از تالاب‌های کشور با مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی و جوامع محلی به‌ویژه در ارتباط با تالاب‌های ثبت شده در کنوانسیون رامسر به‌طوری‌که تا پایان اجرای قانون برنامه، حداقل بیست درصد (۲۰٪) تالاب‌های بحرانی و در معرض تهدید کشور احیا شوند و ضمن حفاظت و تثبیت، در روند بهبود قرار گیرند.

[تعاریف]

■ **کنوانسیون رامسر:**^۵ کنوانسیون بین‌المللی تالاب‌ها در ۱۳ بهمن‌ماه ۱۳۴۹ (دوم فوریه ۱۹۷۱) با هدف بررسی تالاب‌ها و تصمیم‌گیری برای حفاظت آنها در کشور ایران و در شهر رامسر تشکیل شد و نام خود را از این شهر ایران اقتباس کرد و به نام «رامسر» نام‌گذاری شد. براساس قوانین کنوانسیون، همه تالاب‌هایی که تحت حفاظت قرار می‌گیرند رامسر سایت نامیده می‌شوند. دفتر کنوانسیون تالاب‌ها در سوئیس است. طبق تقسیم‌بندی کنوانسیون رامسر، ۴۲ تپ تالاب در سه دسته اصلی «تالاب‌های ساحلی - دریایی»، «تالاب‌های داخل خشکی» و «تالاب‌های مصنوعی» در جهان وجود دارد.

کنوانسیون رامسر در سال ۱۹۷۵ جنبه قانونی یافت گرچه نام رسمی کنوانسیون «کنوانسیون تالاب‌های بین‌المللی به‌ویژه به‌عنوان زیستگاه پرندگان آبی» یا به‌اختصار «کنوانسیون تالاب‌ها (رامسر، ایران، ۱۹۷۱)» نوشته می‌شود، اما به «کنوانسیون رامسر» شهرت دارد. این کنوانسیون در ابتدا بر حفاظت و بهره‌برداری معقول از تالاب‌ها به‌خصوص برای فراهم ساختن زیستگاهی برای پرندگان آبی تأکید داشت، اما با گذشت زمان، کنوانسیون گستره نگرش خود را افزایش داده به‌نحوی که همه ابعاد حفاظت و بهره‌برداری معقول و پایدار از تالاب‌ها را دربرمی‌گیرد و به همین دلیل نام کنوانسیون بعدها به «کنوانسیون حفاظت از تالاب‌ها» تغییر یافت.

■ **طرح حفاظت از تالاب‌های ایران:**^۶ طرح حفاظت از تالاب‌های ایران در همکاری بین دولت ایران (سازمان حفاظت محیط زیست ایران)، صندوق تسهیلات محیط زیست جهانی (GEF) و برنامه توسعه ملل متحد (UNDP) از سال ۲۰۰۵ شروع و با هدف کاهش یا حذف دائمی تهدیدها و به‌طور کلی پایداری و بقای اکوسیستم‌های تالابی ایران فعالیت خود را در تالاب‌های منتخب و با اهمیت به‌عنوان سایت‌های نمونه اجرایی کرده است.

■ **تالاب:**^۱ محیطی است که آب، عامل اصلی تشکیل‌دهنده محیط زیست جانوری و گیاهی آن باشد. تالاب‌ها معمولاً زمانی شکل می‌گیرند که پهنه آب در سطح زمین یا در نزدیکی سطح باشد. به‌عبارت دیگر آب کم‌عمقی که پهنه‌ای از زمین را پوشانده باشد را تالاب می‌گویند. تعاریف و تعابیر مختلفی از اصطلاح تالاب در جهان رایج شده است که متداول‌ترین آنها تعریفی است که کنوانسیون جهانی حفاظت از تالاب‌ها (Ramsar, ۱۹۷۱) به‌شرح زیر عنوان کرده است:

«مناطق پوشیده از مرداب، باتلاق، لجن‌زار یا آبگیرهای طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا موقت که در آن آب‌های شور یا شیرین به‌صورت راكد یا جاری یافت می‌شود، از جمله شامل آبگیرهای دریایی که عمق آنها در پایین‌ترین حد جزر از شش متر تجاوز نکند».

■ **نیاز آبی محیط زیستی:**^۲ آب موردنیاز برای حفظ ویژگی‌های تنوع زیستی و تأمین پایداری کارکردها و خدمات زیست‌بومی هر تالاب. **پایداری تالاب:**^۳ حفظ مستمر ویژگی‌های محیطی و تنوع زیستی تالاب و ارائه خدمات و کارکردهای متنوع آن برای جوامع انسانی.

■ **ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور:**^۴ ستاد به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور و عضویت رئیس سازمان (دبیر)، وزیران نیرو، کشور، جهاد کشاورزی، صنعت، معدن و تجارت، راه و شهرسازی و امور خارجه و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، استانداران استان‌های ذی‌ربط حسب مورد، رئیس کمیته ملی کنوانسیون رامسر، مرجع ملی کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با بیابان‌زایی، یک نماینده از شبکه سمن‌های تالابی و دو نفر صاحب‌نظر با معرفی سازمان و تصویب ستاد تشکیل می‌شود.

۱. گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.

۲. آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها، مصوبه شماره ۱۵۴۷۰۸/ت/۹۶/۵۵۰۹۶-ه‌مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ هیئت وزیران.

۳. همان.

۴. همان.

۵. گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.

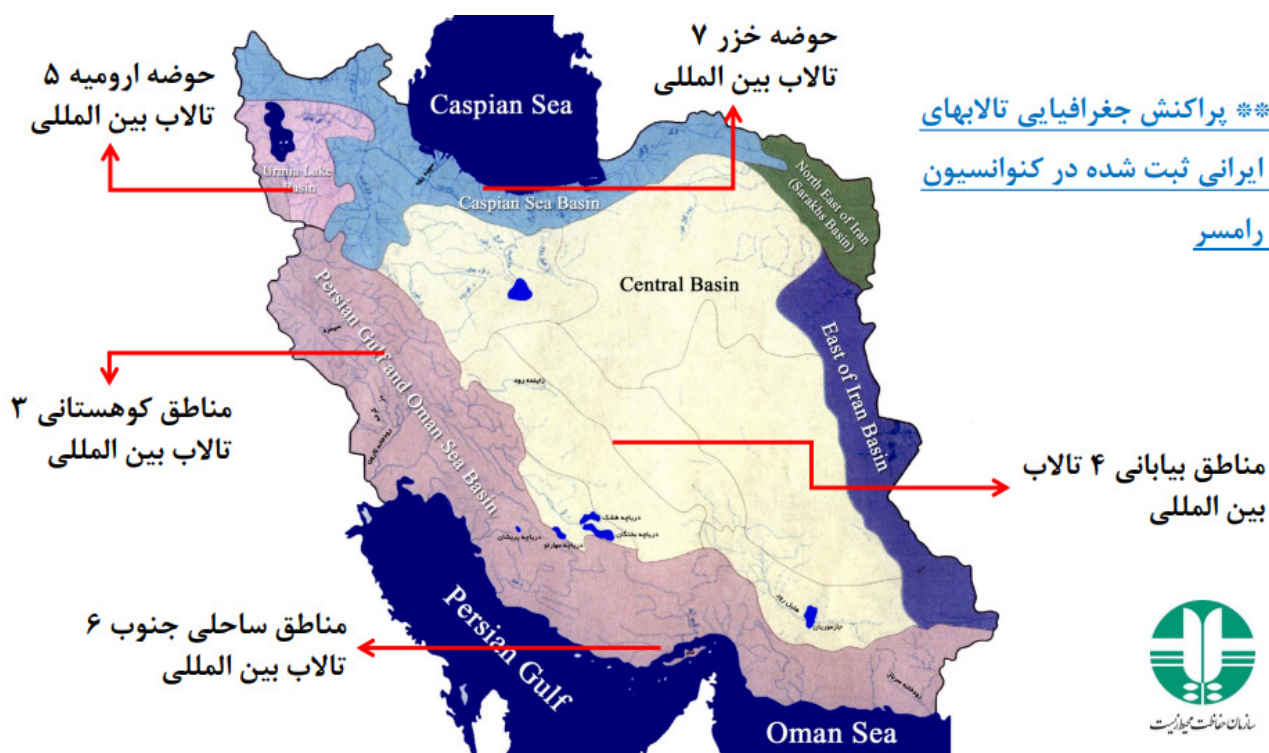
6. Ramsar Site

7. Wetlandsproject.ir

[کلیاتی در مورد تالاب‌های کشور]

از ۴۲ نوع تالاب مشخص شده کنوانسیون رامسر در سطح جهان به جز یک نوع تالاب یعنی تالاب‌های تند، بقیه در کشور ایران یافت می‌شوند که بیانگر تنوع بسیار زیاد تالاب‌های ایرانی است. همچنین تعداد تالاب‌های ایران به دلیل وسعت کشور بسیار زیاد و محدوده تغییرات ابعاد آنها بسیار وسیع است به طوری که وسعت آنها بین کمتر از چند هکتار تا بیش از ۵۰۰,۰۰۰ هکتار در نوسان است (شکل-۱).

شکل ۱. پراکنش جغرافیایی تالاب‌های ایران ثبت شده در کنوانسیون رامسر

از ۱۵۲ تالابی^۱ که در فهرست آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده (۱) قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور نام برده شده، ۱۰۵ تالاب حائز اهمیت بین‌المللی بوده و تاکنون ۳۶ تالاب در قالب ۲۵ عنوان، با مساحت کل ۱,۴۸۶,۴۳۸ هکتار،^۲ به کنوانسیون رامسر معرفی شده و مشمول مقررات این کنوانسیون شده‌اند (شکل-۲).

۱. راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیاء تالاب‌های ایران، سازمان حفاظت محیط‌زیست، اردیبهشت ۱۳۹۹.
۲. ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران، دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، ۱۳۹۷.

[مأموریت‌ها و وظایف قانونی در مدیریت تالاب‌ها]

طرح‌های جامع، تفصیلی و هادای و نیز ساخت‌وسازهای مجاز در چارچوب طرح‌های مذکور در بستر و حریم تالاب‌ها. (چ) تصویب دستورالعمل تعیین حریم بوم‌شناختی تالاب‌ها. (ح) تصویب دستورالعمل نحوه تشکیل و اداره جلسات ستاد. علاوه بر این ارگان‌های مختلف مسئول در موضوع تالاب‌ها در ایران عبارتند از:

- وزارت نیرو
 - سازمان حفاظت محیط زیست
 - وزارت جهاد کشاورزی-سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری
 - وزارت کشور و شهرداری‌ها
 - سازمان بنادر و دریانوردی
- خلاصه تکالیف قانونی دستگاه‌های متولی براساس ترتیب منطقی و فرایندی اقدام‌های موردنیاز برای حفاظت از تالاب‌ها به شرح مندرج در جدول ۱ است

ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها، وظایف ستاد ملی مدیریت و هماهنگی تالاب‌ها را در هشت بند به این شرح تعیین کرده است:

الف) هماهنگی بین دستگاه‌های ذی‌ربط و سایر ذی‌نفعان با هدف جلوگیری از تخریب و آلودگی تالاب‌ها و بهبود وضعیت تالاب‌های آسیب‌دیده.

ب) نظارت بر تأمین نیاز آب محیط زیستی تالاب‌ها.

پ) تأیید نقشه راه و راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌ها که سازمان با هدف حفظ و احیای تالاب‌های کشور تهیه می‌کند.

ت) پیشنهاد اصلاح و تکمیل الزامات قانونی جهت عملیاتی شدن سند راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌ها به مراجع ذی‌ربط.

ث) ارزیابی عملکرد دستگاه‌ها در جهت اقدام‌های پیش‌بینی شده در سند راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌ها.

ج) تعیین الزامات مدیریت زیست‌بومی تالاب جهت رعایت در تهیه

جدول ۱. خلاصه تکالیف قانونی دستگاه‌های متولی در امر حفاظت و احیای تالاب‌های کشور

ماده قانونی	دستگاه متولی	تفکیک اقدام‌ها
ماده (۲) آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیل‌ها و ... مصوب سال ۱۳۷۹ ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی تبصره «۲» ماده (۲) قانون اراضی مستحدث و ساحلی، مصوب ۱۳۸۷	وزارت نیرو	تعیین بستر و حریم
ماده (۴) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی و سایر ذی‌نفعان	تعیین برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌ها
ماده (۵) و تبصره «۲» آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی و سایر ذی‌نفعان	تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب‌های بحرانی و خسارت‌دیده
ماده (۳) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	وزارت نیرو و با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست	تخصیص حقایق زیست‌محیطی تالاب‌ها
ماده (۶) آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب ۱۳۹۴	وزارت جهاد کشاورزی	تهیه برنامه کشاورزی پایدار و سازگار با محیط زیست در حوضه‌های آبریز تالاب‌های بحرانی و خسارت‌دیده
ماده (۲) قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور	سازمان حفاظت محیط زیست	تعیین نیاز آبی زیست‌محیطی تالاب‌ها
ماده (۲) قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور	وزارت نیرو	تدوین و اجرای برنامه مدون تخصیص و تأمین نیاز آبی زیست‌محیطی تالاب‌ها
تبصره ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی جلوگیری از تخریب و آلودگی غیر قابل جبران تالاب‌ها	سازمان حفاظت محیط زیست	تهیه دستورالعمل تعیین حریم بوم‌شناختی تالاب‌ها
ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی جلوگیری از تخریب و آلودگی غیر قابل جبران تالاب‌ها	وزارت نیرو و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و نظارت سازمان حفاظت محیط زیست	تأمین میزان سهم تالاب از ظرفیت آبی حوضه آبریز با کمیت و کیفیت مناسب و متناسب با شرایط اقلیمی مختلف، با توزیع زمانی معین و در اولویت دوم پس از تأمین آب شرب

[برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب‌ها]

- ۷ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب سولدوز-مصوب مورخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۰ شورای برنامه‌ریزی شهرستان نقده،
- ۸ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب چغاخور-مصوب مورخ ۱۳۹۶/۰۹/۱۱ شورای برنامه‌ریزی استان چهارمحال و بختیاری،
- ۹ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب نوروزلو-مصوب مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۰۸ شورای برنامه‌ریزی شهرستان میاندوآب،
- ۱۰ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب کانی برآزان-مصوب مورخ ۱۳۹۷/۰۹/۰۶ شورای برنامه‌ریزی شهرستان مهاباد،
- ۱۱ برنامه مدیریت زیست‌بومی مجموعه تالاب‌های آلاگل، آلاگل و آجی‌گل-مصوب مورخ ۱۳۹۷/۰۹/۲۹ شورای برنامه‌ریزی استان گلستان،
- ۱۲ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب‌های بختگان-مصوب مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۰۱ شورای برنامه‌ریزی استان فارس،
- ۱۳ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب حرای میناب-مصوب مورخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۱ شورای برنامه‌ریزی استان هرمزگان،
- ۱۴ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب نئور-مصوب مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۵ شورای برنامه‌ریزی استان اردبیل،
- ۱۵ برنامه جامع احیای میانکاله و خلیج گرگان-مصوب مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۳ ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور،
- ۱۶ برنامه جامع احیای تالاب انزلی-مصوب مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۳ ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور،
- ۱۷ طرح جامع حفاظت و احیای تالاب گمیشان-مصوب مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۰۵ ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور.

به استناد گزارش سازمان حفاظت محیط زیست، در راستای عمل به تعهدات قانونی مندرج از زمان تصویب و ابلاغ برنامه چهارم توسعه و متعاقب آن در برنامه پنجم و ششم توسعه در تدوین و اجرای برنامه عمل حفاظت، احیا، مدیریت و بهره‌برداری مناسب از تالاب‌های کشور با مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی و جوامع محلی به‌ویژه در خصوص تالاب‌های ثبت‌شده در کنوانسیون رامسر، تاکنون برنامه مدیریت زیست‌بومی ۱۷ تالاب کشور به شرح ذیل (به ترتیب تاریخ تصویب) در این سازمان تهیه و به تصویب مراجع متشکل با حضور سایر ذی‌نفعان رسیده است:

- ۱ برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه - مصوب مورخ ۱۳۸۷/۰۷/۲۸ اجلاس باری فی مابین اعضای منتخب هیئت وزیران،^۱
- ۲ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب شادگان-مصوب مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۸ شورای برنامه‌ریزی استان خوزستان،
- ۳ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب زریوار-مصوب مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۰۶ شورای برنامه‌ریزی استان کردستان،
- ۴ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب‌های هامون-مصوب مورخ ۱۳۹۵/۰۶/۲۹ شورای برنامه‌ریزی استان سیستان و بلوچستان،
- ۵ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب میقان-مصوب مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۰۶ شورای برنامه‌ریزی استان مرکزی،
- ۶ برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب پریشان-مصوب مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۱۳ شورای برنامه‌ریزی استان فارس،

۱. تفاهم‌نامه و برنامه مدیریت حوضه آبریز دریاچه ارومیه در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۰۷/۲۸ تحت عنوان اجلاس باری فی مابین اعضای رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزیر نیرو، وزیر جهاد کشاورزی و استانداران استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و کردستان رسیده است. متعاقب آن نیز هیئت وزیران طی مصوبه شماره ۴۴۰۷۰/۱۷۱۸۲ مورخ ۱۳۸۹/۰۱/۲۹ این برنامه را به‌عنوان محور فعالیت‌های برنامه‌ریزی و مدیریتی حوضه آبریز دریاچه ارومیه معرفی کرده و «ستاد اجرایی مدیریت حوضه آبخیز دریاچه ارومیه» را با تفویض اختیارات رئیس‌جمهور و هیئت دولت به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل می‌دهد. نهایتاً نسخه مصوب با عنوان «برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه» در خرداد ۱۳۸۹ منتشر می‌شود (برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه، ۱۳۸۹).

[ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران]

از سوی مرکز بین‌المللی مدیریت محیط زیست علاوه بر ارزیابی سریع؛ اطلاعات لازم برای مدیران جهت اولویت‌بندی برنامه‌های مدیریتی و حفاظتی گونه‌ها و زیستگاه‌ها را فراهم می‌آورد. اما این روش به سنجش سطح آسیب‌پذیری تنها از جنبه تغییرات اقلیمی پرداخته و ضریب تأثیر هر شاخص را لحاظ نکرده است.

دفتر مذکور ضمن پذیرفتن چارچوب کلی روش (ICEM)، بر آن شد با مشارکت کارشناسان ملی، استانی و محلی، مجموعه‌ای از شاخص‌های متأثر از فعالیت‌های انسانی و عوامل طبیعی تأثیرگذار بر زیستگاه‌های تالابی، گونه‌ها و جوامع محلی وابسته به تالاب‌ها را در قالب کاربرگ‌هایی تدوین و ارزیابی سطح آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران را بر مبنای آنها به انجام برساند. بر این اساس چهار کاربرگ اطلاعات پایه، تهدیدها، در معرض خطر بودن، حساسیت و ظرفیت سازگاری به منظور ارزیابی آسیب‌پذیری زیستگاه‌ها و تنوع زیستی تالاب‌ها تدوین شد. به دلیل ابعاد مختلف و ارتباط پیچیده میان فرهنگ، اقتصاد و اکولوژی، برای ارزیابی آسیب‌پذیری جوامع محلی وابسته به تالاب کاربرگ‌هایی حاوی تهدیدها و راهبردها، فعالیت‌های تولیدی، معیشت پایدار و منابع معیشتی، سنجش سطح آسیب‌پذیری منابع معیشتی، راهبردهای معیشتی و سنجش تاب‌آوری معیشت خانوارها تدوین شد. معیارها و شاخص‌های تعریف شده در هر کاربرگ در یک بازه عددی بین ۱ (کمترین آسیب‌پذیری) تا ۵ (بیشترین آسیب‌پذیری) ارزش‌گذاری شده‌اند.

شناسایی تهدیدهای در راستای درک شرایط اکوسیستم‌های تالابی، ارزیابی آسیب‌پذیری^۱ و میزان تاب‌آوری جوامع محلی وابسته به آنها به منظور توسعه استراتژی‌های مدیریتی مؤثر امری ضروری است. درباره آسیب‌پذیری، تعاریف مختلفی ارائه شده است، اما به طور کلی می‌توان این‌گونه استنباط کرد که آسیب‌پذیری مفهومی پویا و چندبعدی است. آسیب‌پذیری از دو بعد تشکیل شده است؛ بعد بیرونی شامل مواجهه شدن با خطر (در معرض خطر قرار گرفتن) و بعد درونی بر ناتوانی مقابله و کم بودن ظرفیت برای بازسازی مجدد تأکید می‌کند. به‌واقع آسیب‌پذیری تابعی از سه عنصر مواجهه شدن با خطر^۲، حساسیت^۳ و ظرفیت سازگاری^۴ است و آن را می‌توان توانایی تنظیم یک سیستم از سه جنبه آسیب‌پذیری (مواجهه، حساسیت و ظرفیت سازگاری) در برابر اختلاط و نیروهای خارجی عنوان کرد.

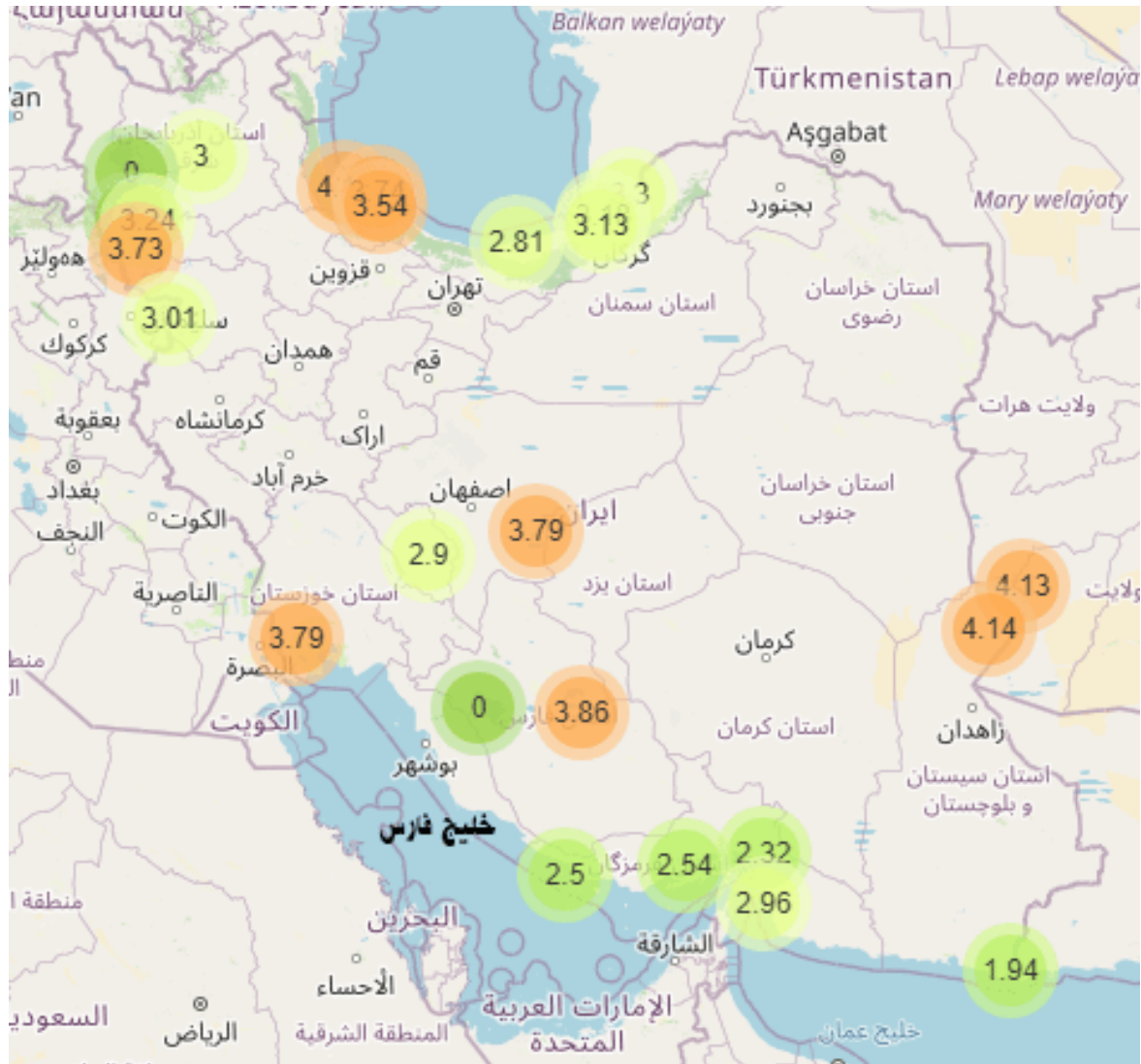
دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران با مرور منابع پیشین و با توجه به شرایط حاکم بر تالاب‌های ایران که ذیل کنوانسیون رامسر ثبت شده‌اند و ذکر این مطلب که تنها فاکتورهای اقلیمی نیستند که بر آسیب‌پذیری آنها تأثیر گذارند، روش ارزیابی آسیب‌پذیری «مرکز بین‌المللی مدیریت محیط زیست»^۵ که در سال ۲۰۱۲ تحت پروژه مشترکی میان دره‌انوی ویتنام اجرا شد، به‌عنوان مبنای برنامه‌ریزی و دسته‌بندی انتخاب کرده است. مرکز بین‌المللی مدیریت محیط زیست در این پروژه آسیب‌پذیری تالاب‌ها در سه سطح زیستگاه‌ها، تنوع زیستی و جوامع محلی را مورد ارزیابی قرار داده است. روش ارائه شده

جدول ۲. دسته‌بندی شدت آسیب‌پذیری

فواصل دسته‌ها	کرانه بالا	کرانه پایین
آسیب‌پذیری بسیار زیاد	۵	۴/۲
آسیب‌پذیری زیاد	۴/۱	۳/۴
آسیب‌پذیری متوسط	۳/۳	۲/۶
آسیب‌پذیری اندک	۲/۵	۱/۸
آسیب‌پذیری بسیار اندک	۱/۷	۱

1. Vulnerability Assessment
2. Exposure.
3. Sensitivity,
4. Adaptive Capacity
5. International Centre Environmental Management

شکل ۳. نتیجه ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران^۱

[اهمیت اکولوژیکی و اقتصادی تالاب‌ها]

دارند. با باورهای جهان‌شناسی و مذهبی رابطه داشته، منشأ تعالی زیبایی‌شناختی می‌شوند، پناهگاه‌هایی برای حیات وحش ایجاد کرده و شالوده سنن مهم بومی را شکل می‌دهند.^۲

■ تالاب‌ها کنترل‌کننده سیلاب‌های ویرانگر و رسوب رودخانه‌ها هستند.

■ تالاب‌ها تنظیم‌کننده اقلیم محلی بوده و به‌عنوان تلطیف‌کننده هوا و به‌عنوان بادشکن عمل می‌کنند.

■ تالاب‌ها با مرطوب نگاه داشتن سطح زمین نقش مهمی در کاهش شدت پدیده گردوغبار و غلظت ریزگردها دارند.

■ بسیاری از مواد زائد و بار آلودگی بیولوژیکی و شیمیایی آب‌های سطحی توسط تالاب‌ها تثبیت و غیرفعال می‌شوند.

■ تالاب‌ها نقش مهمی در تثبیت ازت و چرخه کربن بازی می‌کنند.

تأثیر و تأثر متقابل اجزای فیزیکی، بیولوژیکی یک تالاب مثل خاک، آب، گیاهان و جانوران، عملکردهای حیاتی متعددی برای تالاب ایجاد می‌کند. از جمله ذخیره‌سازی آب، حفاظت در مقابل طوفان گردوغبار، کاهش تخریب سیل، تثبیت خطوط ساحلی و مهار فرسایش، تزریق مجدد آب‌های زیرزمینی، جابه‌جایی آب از تالاب به درون سفره‌های زیرزمینی، پالایش آب از طریق تثبیت عناصر محلول، رسوبات و دیگر آلودگی‌ها و تعدیل آب و هوای محلی.

از میان ارزش‌های اقتصادی متعدد تالاب‌ها، می‌توان به حفظ ذخایر ژنی گیاهی و جانوری، تأمین آب (کیفی و کمی)، آبی‌پروری، تولید محصولات کشاورزی، تولید چوب، تأمین انرژی، تولید مواد لجنی و گیاهی، حمل‌ونقل و کاربردهای تفریحی و گردشگری اشاره کرد. علاوه بر این تالاب‌ها به‌عنوان بخشی از میراث فرهنگی بشر اهمیت ویژه‌ای

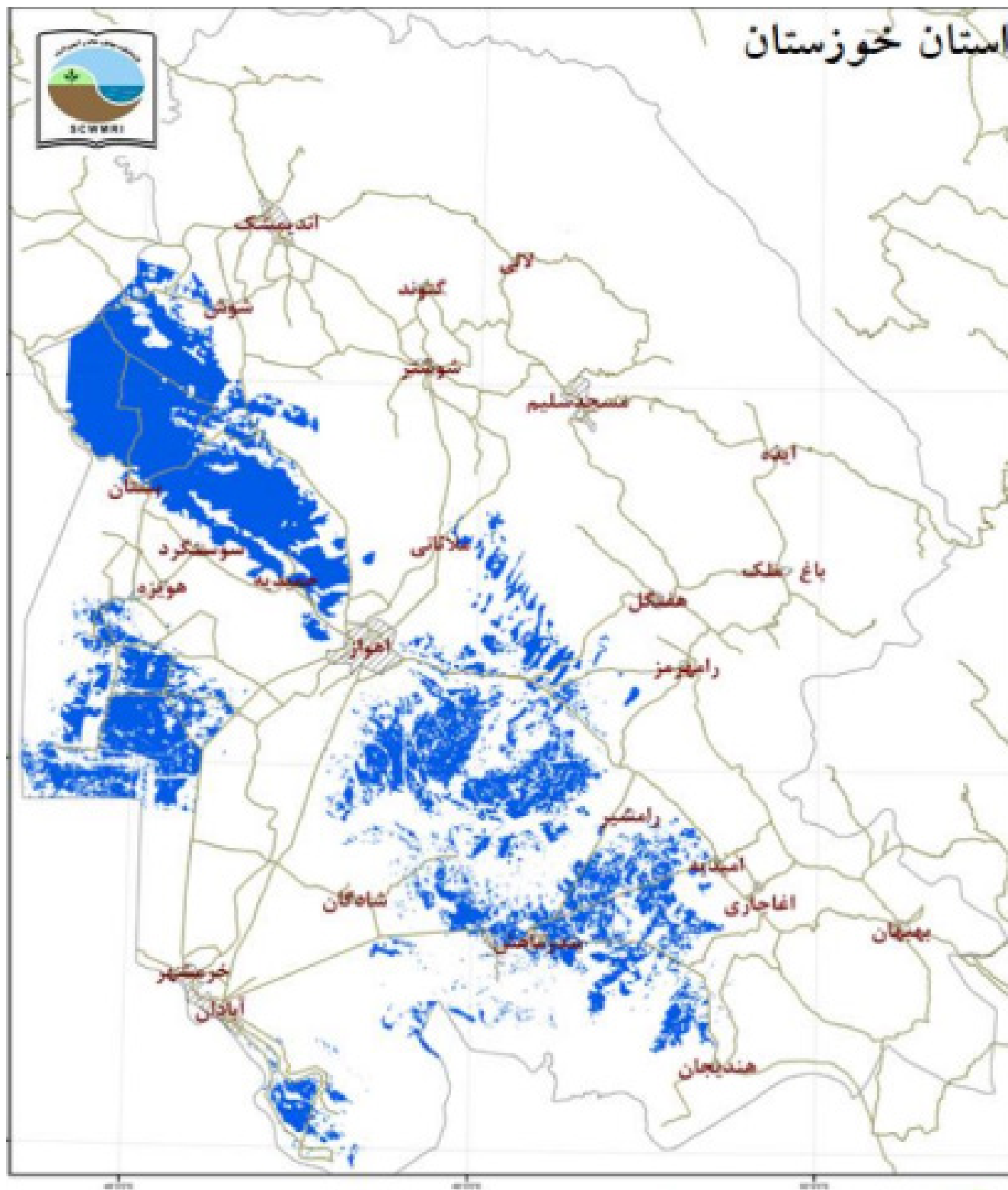
[اهمیت و نقش تالاب‌ها در پدیده‌های مرتبط با گردوغبار]

کشاورزی بسیار اهمیت دارند. بنابراین احیای وضعیت تالاب‌ها نقش مستقیمی در کاهش گردوغبار داد. تحقیقات نشان می‌دهد گردوغبار امروزه بیشتر منشأ تالابی دارند تا بیابانی، زیرا در گذشته گردوغبارها در بستر تالاب‌ها و رودخانه‌ها رسوب می‌کردند ولی امروزه به‌دلیل نابودی میکروکلیم‌های مرطوب این رسوبات بر اثر وزش بادهای تبدیل به طوفان‌های گردوغبار می‌شوند.

میانگین سهم هر استان از تالاب‌های کشور ۲٫۵ درصد است. بیشتر تالاب‌های کشور در استان خوزستان قرار دارند. در این استان تالاب‌های بزرگی همچون تالاب شادگان، هورالعظیم و هورالهویزه قرار دارند که در لیست کنوانسیون رامسر از جمله ۱۰ تالاب برتر در خاورمیانه ثبت شده‌اند. این تالاب‌ها در حفظ پوشش گیاهی بیابان‌ها، حفظ رطوبت منطقه برای جلوگیری از حرکت شن‌ها و حفظ زمین‌های

۱. ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران، دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، ۱۳۹۷.
۲. راهنمای تالاب‌های ایرانی ثبت شده در کنوانسیون رامسر، سازمان حفاظت محیط‌زیست، ۱۳۸۶.

شکل ۴. مطالعه جامع عرصه‌های تولید گردوغبار در کشور به منظور اولویت‌بندی
مناطق منشأ تولید گردوغبار، پژوهشکده حفاظت خاک و آبخیزداری، ۱۳۹۳

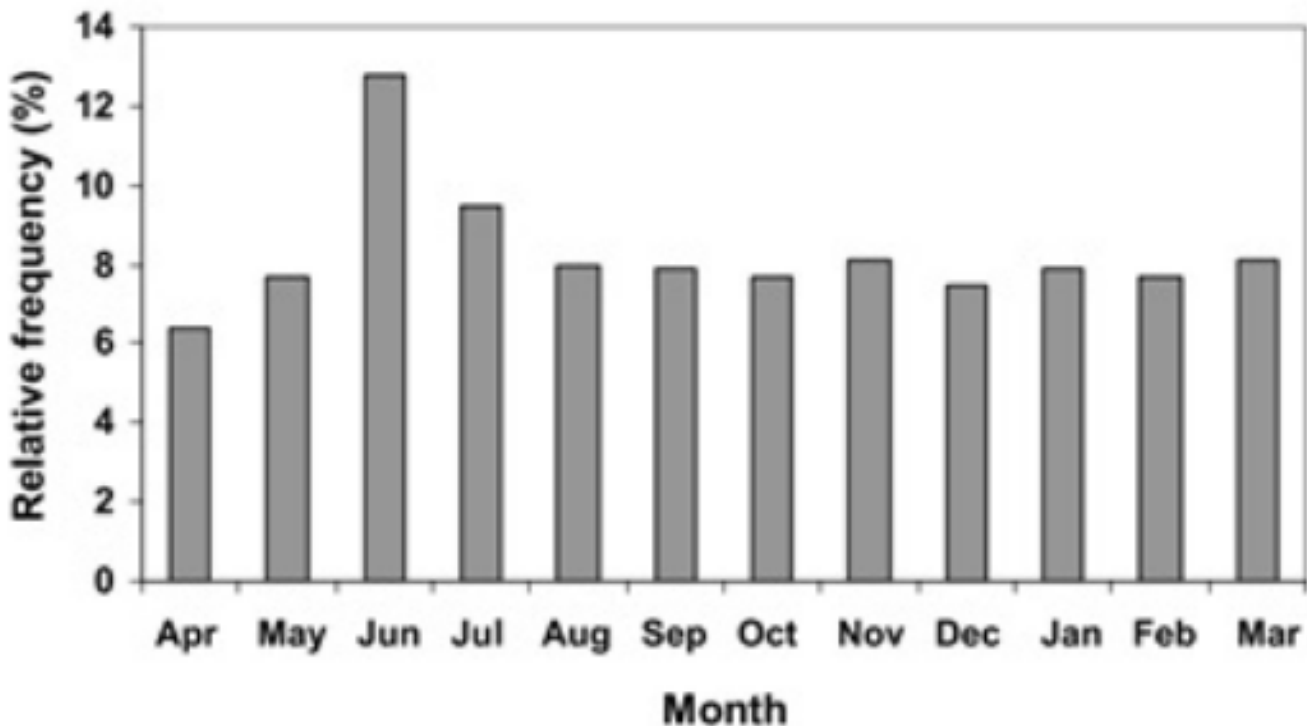
مناطق مستعد تولید گرد و غبار

زابل نشان داد که بیشترین تعداد بیماران مبتلا به این بیماری بین ماه‌های ژوئن و آگوست زمانی که طوفان‌های گردوغبار در اوج خود بوده‌اند مراجعه کرده‌اند (شکل-۵). طی سال‌های ۲۰۰۳-۲۰۰۴، ۵۳۳ بیمار تنفسی در بیمارستان بستری شدند. به‌طور متوسط هر بیمار به مدت ۷ روز در بیمارستان بستری شد و ۱۵۰ دلار هزینه کرد. مبلغ تجمعی در دو سال ۶۰۰ میلیون دلار بوده است^۱.

بیماری آسم و انسداد مزمن ریوی (COPD) شایع‌ترین بیماری تنفسی در سال‌های اخیر بوده است. ثابت شده است که شیوع این بیماری‌ها در اثر طوفان‌های گردوغبار تسریع می‌شود. COPD یک بیماری مزمن ریه است که باعث انسداد جریان هوا می‌شود و بر تنفس تأثیر می‌گذارد. این بیماری در کودکانی شروع می‌شود و با افزایش سن به تدریج پیشرفت می‌کند. تجزیه و تحلیل داده‌ها از سوابق بیمارستان

شکل ۵. تناوب مراجعات بیماران تنفسی به بیمارستان زابل

[منابع اعتباری حفاظت و احیای تالاب‌های کشور]

به استناد گزارش ارائه سازمان حفاظت محیط زیست در اولین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور، اعتبارات موردنیاز اجرای برنامه‌های حوزه حفاظت و احیای تالاب‌های کشور در طول دوره اجرای برنامه ششم توسعه از محل‌های زیر در حال تأمین بوده است.

۱. مطالعات برآورد خسارات وارده به سلامت جامعه در اثر طوفان‌های گردوغبار، مرکز فناوری‌های گردوغبار (SDS-TC).

جدول ۳. منابع اعتباری اجرای طرح‌های حفاظت و احیای تالاب‌های کشور

محل ردیف اعتباری	عنوان ردیف اعتباری
ردیف اعتباری ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۱	حفاظت و احیای تالاب انزلی
ردیف اعتباری ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	حفاظت، پایش و احیای تالاب‌ها و رودخانه‌های در معرض خطر
ردیف اعتباری ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۳	مطالعه، حفاظت و احیای دریاچه‌های استان فارس
ردیف اعتباری ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۴	مطالعه، حفاظت و احیای تالاب هامون
ردیف اعتباری متفرقه	مطالعه و طراحی طرح نجات دریاچه ارومیه
موضوع اعتبارات تبصره «۴» قانون بودجه	اعتبارات مقابله با پدیده گردوغبار

استان مرکزی، شور گلیپایگان در استان اصفهان، هورالعظیم و شادگان در استان خوزستان، حله و نایبند در استان بوشهر، کمجان در استان فارس، هامون در استان سیستان و بلوچستان و جازموریان در استان کرمان برای سال ۱۳۹۸ بوده است.

بر مبنای گزارش ارائه شده حفاظت محیط زیست، اعتبارات اختصاص یافته به ردیف‌های اعتباری مذکور به شرح جدول ۴ است. ملاحظه می‌شود مجموع اعتبارات پرداختی به ردیف‌های اعتباری مختص حفاظت، مدیریت و احیای تالاب‌های کشور طی بازه سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ مجموعاً ۳۱۹۳ میلیارد ریال بوده که نسبت به اعتبار مصوب قوانین بودجه سنواتی کشور طی این پنج سال برای این ردیف‌های اعتباری، ۷۱٫۷ درصد اعتبارات تخصیص داده شده است.

طبق همین گزارش مجموعاً ۲۲ تالاب از محل ردیف اعتباری ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲ طی این سال‌ها تأمین اعتبار شده‌اند. همچنین مجموعه تالاب‌های استان فارس که از ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۳ تأمین اعتبار شده‌اند شامل تالاب‌های بختگان-طشک، کمجان، پریشان، مهارلو و کافر بوده‌اند. تالاب‌هایی هم که از محل اعتبارات طرح مقابله با پدیده گردوغبار طی سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ اعتبارات لازم برای آنها هزینه شده است، شامل تالاب‌های الله‌آباد صالحیه در استان قزوین، شور گلیپایگان در استان اصفهان، گلپی، سیاب، رویش و چکر در استان ایلام، ارژن در استان فارس، حله و نایبند در استان بوشهر، جازموریان در استان کرمان برای سال ۱۳۹۶، مجموعه تالاب‌های آلاگل، آلمگل و آجی گل در استان گلستان، الله‌آباد صالحیه در استان قزوین، میقان در

جدول ۴. اعتبار تخصیص یافته به اجرای طرح‌های حفاظت و احیای تالاب‌های کشور

شماره ردیف	عنوان	عملکرد بر نامه پنجم توسعه (میلیون ریال)	مجموع تخصیص اعتبارات پیش از قانون برنامه ششم توسعه (میلیون ریال)	مجموع تخصیص اعتبارات در طول سنوات اجرای قانون برنامه ششم توسعه (۱۴۰۰-۱۳۹۶) (میلیون ریال)
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۱	حفاظت و احیای تالاب انزلی	۲۲,۵۳۴	۳۳۳,۴۰۰	۱۱۶,۸۳۲
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	حفاظت، پایش و احیای تالاب‌ها و رودخانه‌های در معرض خطر	۵۴۱,۲۴۴	۳,۱۳۸,۸۵۷	۲,۴۵۸,۰۲۲
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۳	مطالعه، حفاظت و احیای دریاچه‌های استان فارس	۲,۵۰۰	۲۵۸,۸۱۰	۱۷۱,۷۶۱
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۴	مطالعه، حفاظت و احیای تالاب هامون	۴,۰۰۰	۴۳۶,۰۹۰	۱۶۲,۱۱۶
۱۴۰۳۰۰۱۰۱۰	اعتبارات صندوق توسعه ملی مندرج در تبصره «۴» قانون بودجه سنواتی کشور جهت مقابله با گردوغبار	-	۲۸۴,۸۱۴	۲۸۴,۸۱۴
-	مجموع	-	۴,۴۵۱,۹۷۱	۳,۱۹۳,۵۴۵

۱. نامه شماره ۱۴۰۰/۱۰۰۳/۱۴۷۸ و ارائه مستندات برنامه حفاظت و احیای تالاب‌های کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۴۰۰.

همچنین براساس همین گزارش سازمان حفاظت محیط زیست، برنامه‌ریزی پنج‌ساله آن سازمان بر این نحو بوده که: «با عنایت به آنکه در بند «ب» ماده (۳۸) برنامه ششم توسعه تکلیف شده است که تا پایان اجرای قانون برنامه، حداقل ۲۰ درصد تالاب‌های بحرانی و در معرض تهدید کشور احیا شوند یا ضمن تثبیت در روند بهبود قرار گیرند. براساس برنامه‌ریزی صورت گرفته مقرر گردید در هر سال برنامه، حداقل ۴ درصد تالاب‌های بحرانی و در معرض تهدید کشور احیا شوند. با توجه به اینکه ۴۲ تالاب از تالاب‌های در معرض تهدید کشور، در طرح حفاظت، پایش و احیای تالاب‌های در معرض خطر کشور، قرار گرفته و برای آنها اعتباراتی تخصیص می‌یابد، لذا مقرر گردید با توجه به میزان اعتبارات ابلاغی به استان‌ها و همچنین ظرفیت مدیریتی و توان کارشناسی موجود در هر استان، در هر سال برنامه، فعالیت‌هایی با هدف حفاظت، احیا و مدیریت زیست‌بومی، بر روی ۶ تالاب از تالاب‌های بحرانی و با تأکید بر تالاب‌های ثبت شده در کنوانسیون رامسر متمرکز گردد».

فهرست تالاب‌هایی که براساس بند «ب» ماده (۳۸) برنامه ششم، احیا و یا ضمن تثبیت در برنامه‌ریزی روند بهبود توسط سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفته‌اند (به تفکیک سال برنامه):

سال ۱۳۹۶ (چهار تالاب):
دریاچه ارومیه، تالاب حسنلو، تالاب قویی، تالاب نوروزلو (واقع در استان

آذربایجان غربی)
سال ۱۳۹۷ (۶ تالاب):
تالاب زریوار (استان کردستان)، تالاب گندمان (استان چهارمحال و بختیاری)، تالاب قوری گل (استان آذربایجان شرقی)، تالاب قره قشلاق (استان آذربایجان شرقی)، تالاب کانی برازان (استان آذربایجان غربی)، مجموعه تالاب‌های آلاگل (استان گلستان)
سال ۱۳۹۸ (۶ تالاب):
تالاب شادگان (استان خوزستان)، تالاب خور خوران (استان هرمزگان)، تالاب میقان (استان مرکزی)، تالاب نئور (استان اردبیل)، تالاب چغاخور (استان چهارمحال و بختیاری)، تالاب گواتر (استان سیستان و بلوچستان)
سال ۱۳۹۹ (۶ تالاب):
تالاب انزلی (استان گیلان)، تالاب کافترا (استان فارس)، تالاب مهارلو (استان فارس)، تالاب پریشان (استان فارس)، تالاب طشک و بختگان (استان فارس)، تالاب هورالعظیم (استان خوزستان)
سال ۱۴۰۰ (چهار تالاب):
تالاب ناینبد (استان بوشهر)، تالاب میانکاله (استان مازندران)، تالاب بامدژ (استان خوزستان)، تالاب شادگان (استان خوزستان)

[مصوبات ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور]

تالاب‌های دارای اولویت را مشخص کرده و برنامه عملیاتی خود را در خصوص اجرایی کردن ماده (۴) آیین‌نامه نحوه جلوگیری از آلودگی و تخریب غیرقابل جبران تالاب‌ها برای سال آبی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ در جلسه بعدی ستاد ملی ارائه کند.

۴ نقشه راه و راهبردهای برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌ها توسط سازمان حفاظت محیط زیست به‌روزرسانی شده و در جلسات بعدی ستاد ملی ارائه شود.

۵ وزارت جهاد کشاورزی برنامه‌های جلوگیری از فرسایش خاک و کاهش بار رسوبی رودخانه‌های منتهی به تالاب‌ها را در جلسات بعدی ستاد ملی ارائه نماید.

۶ وزارت نیرو مطابق موضوع ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی تبصره «۲» ماده (۲) قانون اراضی مستحدث و ساحلی، اقدام‌هایی صورت داده و برنامه‌های آبی خود را جهت تعیین و علامت‌گذاری حد بستر و حریم تالاب‌های فهرست آیین‌نامه به‌استثنای علف‌های دریایی و صخره‌های مرجانی را در جلسات بعدی ستاد ملی ارائه کند.

۷ در خصوص موضوع زهکش نمودن و خشکاندن دشت‌ها و تالاب‌های کوهستانی گزارش مستند از طرف سازمان حفاظت محیط

برآورد عملکرد دولت به‌صورت عام از طریق ارزیابی عملکرد ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور تشکیل یافته از محل آیین‌نامه اجرایی مصوب بهمن ۱۳۹۷ از محل قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور مصوب اردیبهشت ۱۳۹۶ مجلس شورای اسلامی از طریق استخراج دستور کارها، گزارش‌ها، مصوبات و میزان پیشرفت مصوبات قابل انجام است. بر این اساس مبنای عملکرد سازمان حفاظت محیط زیست، گزارش اقدامات گزارش شده سازمان حفاظت محیط زیست در پنج جلسه^۱ برگزار شده ستاد قرار گرفته است.

۱. مصوبات اولین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور (مورخ ۱۳۹۸/۰۷/۱۶):

۱ دستورالعمل نحوه تشکیل و اداره جلسات ستاد ملی به پیوست مصوبه به تصویب رسید.

۲ در اجرای ماده (۲) آیین‌نامه تبصره ماده یک قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور، آقای دکتر سید محمدباقر نبوی که رزومه تخصصی آنها پیوست مصوبه است به‌عنوان صاحب‌نظر علمی به عضویت ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور انتخاب شد.

۳ مقرر شد وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست

۱. بر مبنای اطلاعات در دسترس، تاکنون چهار جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور در تاریخ‌های ۱۳۹۸/۰۷/۱۶، ۱۳۹۸/۱۱/۰۱، ۱۳۹۹/۰۴/۲۳ و ۱۴۰۰/۰۱/۱۶ برگزار شده است.

برای برخی تالاب‌های کشور به‌ویژه میانکاله و خلیج گرگان، تالاب انزلی، با مرز معرفی شده به کنوانسیون رامسر، با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست راهکار مناسب رفع مشکل را در جلسه بعدی ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه کند.

■ (ث) سازمان حفاظت محیط زیست مسئول نظارت بر اجرای این مصوبات بوده و مکلف است گزارش عملکرد دستگاه‌ها را سالانه به ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه کند.

■ (ج) براساس ماده (۲) آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرمجاز تالاب‌ها (مصوب ۱۳۹۷) رزومه تخصصی آقای سید علی اکبر کاظمینی که از طرف شبکه سمن‌های محیط زیستی و تالاب جهت عضویت در ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌ها معرفی شده بودند از طرف سازمان حفاظت محیط زیست بین اعضای حاضر توزیع و با توجه به سوابق ایشان و تأیید شبکه فوق‌الذکر و سایر مراجع ذی‌صلاح به عضویت ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌ها در آمدند.

۴. مصوبات چهارمین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور (مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۱۶):

بر مبنای گزارش موجود از این جلسه در سایت خبری دولت، در این جلسه عملکرد وزارت نیرو در تأمین نیاز آب محیط زیستی حوضه‌های تالابی کشور در سال آبی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ و نیمه اول سال آبی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ ارائه شده است.

همچنین پس از ارائه راهکارهای تسهیل تبادل آب بین خلیج گرگان و دریای خزر توسط پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی مقرر شد:

۱. پس از انجام آزمایش‌های زیست‌محیطی روی رسوب و نقشه‌برداری از منطقه و برآورد حجم دقیق لایروبی، اجرای مسیر تبادل آبی از تنگه‌های چقلی، آشوراده به عرض ۲۰۰ متر و عمق ۵/۱ متر در دهانه خلیج گرگان امسال و در همین دولت انجام شود.

۲. طرح جامع حفاظت و احیای تالاب زریوار که در شورای برنامه‌ریزی استان کردستان اصلاح و به‌نگام‌سازی شده به تصویب اعضا رسید.

۳. مقرر شد راهکارهای اصلاح حد بستر و حریم خلیج گرگان و میانکاله و تالاب انزلی از سوی وزارت نیرو تهیه شود و وزارت کشور و استانداران و سایر دستگاه‌ها یک ماه فرصت داشته باشند تا نظرات خود را به این وزارتخانه ارائه کنند و در جلسه آتی ستاد ملی دوباره مطرح شود.

۴. در خصوص صدور اسناد مالکیت برای تالاب‌های کشور مقرر شد تا اختلاف‌های موجود در این خصوص از سوی معاونت حقوقی ریاست جمهوری مورد بررسی قرار گرفته و با نظر کارشناسی این معاونت تصمیمات لازم اتخاذ شود.

۵. با اجرای طرح گردشگری در جزیره آشوراده موافقت کردند. بر این اساس استانداری گلستان با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری نسبت به اجرایی کردن طبیعت‌گردی در ۲۲ هکتار از اراضی ملی جزیره آشوراده در قالب زون تفریحی متمرکز با رعایت کامل مفاد مندرج در گزارش ارزیابی و

زیست در جلسات بعدی ستاد ارائه تا همفکری و تصمیم لازم اتخاذ شود.

۲. مصوبات دومین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور (مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۰۱):

■ الف) اصلاحات آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها شماره ۱۵۷۴۰/ت ۹۶۵۵۰ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ به شرح مندرج در مصوبات اصلاح گردید.

ب) اقدام‌های مصوب برای احیای میانکاله و خلیج گرگان مشتمل بر سه بند تصویب شد.

■ مقرر گردید کارگروهی با مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست در ذیل ستاد ملی تالاب‌ها و با عضویت دستگاه‌های مسئول به‌ویژه استانداری‌های مازندران و گلستان، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان‌های برنامه و بودجه، بنادر و دریانوردی و پژوهشگاه اقیانوس‌شناسی ایجاد و اقدامات فراوری و سازوکارهای اجرایی برای اجرایی نمودن راهکارهای مطروحه در بند «الف» را تعیین و به اجرا گذارند و اقدامات بلندمدت را نیز با استفاده از مشاوران و متخصصان ذی‌صلاح و جمع‌بندی تمامی مطالعات و طرح‌های تدوین شده در سال‌های گذشته به‌ویژه دستاوردهای کارگروه تخصصی ساماندهی سواحل، بنادر و جزایر کشور در قالب یک برنامه عمل جامع پنج‌ساله تهیه و تا آخر خرداد ۱۳۹۹ جهت بررسی و تصویب به ستاد ملی ارائه کنند.

■ به‌منظور جلوگیری از موازی‌کاری و با توجه به تشکیل ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور و کارگروه تخصصی آن، مقرر شد همه داده‌ها، گزارش‌ها و سوابق مربوط به میانکاله و خلیج گرگان از کارگروه تخصصی ساماندهی سواحل، بنادر و جزایر کشور به دبیرخانه ستاد منتقل شده و این موضوع از دستور کار کارگروه فوق‌الذکر خارج شود.

۳. مصوبات سومین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور (مورخ ۱۳۹۹/۰۴/۲۳):

■ الف) مصوبات مربوط به طرح جامع پنج‌ساله (۱۴۰۳-۱۳۹۹) احیای مجموعه تالاب‌های میانکاله و خلیج گرگان مشتمل بر دو جدول و یک لیست به تفکیک و چهار بند تکمیلی به تصویب رسید.

■ ب) مصوبات مربوط به طرح جامع هفت‌ساله (۱۴۰۵-۱۳۹۹) احیای تالاب انزلی مشتمل بر دو جدول تفکیکی و سه بند تکمیلی به تصویب رسید.

■ پ) کارگروهی با مسئولیت سازمان برنامه و بودجه و عضوی از سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت کشور تشکیل می‌شود تا در مدت حداکثر یک سال سیاست‌ها، برنامه‌ها و ضوابط لازم برای نحوه تولید کود کمپوست در کشور را تنظیم و به ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه کنند.

■ ت) وزارت نیرو مکلف شد برای برطرف نمودن مشکلات قانونی، حقوقی و اجتماعی پیش‌آمده ناشی از عدم انطباق حد بستر تعیین شده

پیوست زیست‌محیطی طرح، اقدام لازم را انجام خواهد داد. ۵. مصوبات پنجمین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور (۱۴۰۱/۰۲/۰۵):

۱- در خصوص تسهیل جریان آب بین خلیج گرگان و دریای خزر، با عنایت به دستور ریاست محترم جمهور در سفر استانی به استان گلستان مبنی بر لایروبی آبراهه اتصال دریا به تالاب میانکاله و خلیج گرگان با رعایت ضوابط و الزامات زیست‌محیطی، مقرر شد با توجه به مطالعات صورت گرفته توسط سازمان بنادر و دریانوردی ظرف حداکثر ۴۸ ساعت بازدید مشترک میدانی توسط سازمان حفاظت محیط زیست، استانداری گلستان و سازمان بنادر و دریانوردی از خلیج گرگان برای طرح تسهیل جریان آب بین این خلیج و دریای خزر (موضوع بند «۲» مصوبات سومین جلسه و بند «۲» مصوبات چهارمین جلسه ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور) صورت گرفته و با انتخاب بهترین شرایط اجرای پروژه و با رعایت ملاحظات سازمان حفاظت محیط زیست برای اجرای طرح و با نظارت آن سازمان، عملیات لایروبی تنگه‌های طبیعی

فی مابین خلیج گرگان و دریای خزر به اجرا گذاشته شود.
۲- با طرح جامع حفاظت و احیای تالاب گمیشان که در شورای برنامه‌ریزی استان گلستان به تصویب رسیده، موافقت گردید و مقرر شد، پروژه‌های اولویت‌دار این طرح به شرح پیوست با مجموع اعتبار ۳۹۸۵ میلیارد ریال (براساس فهرست بهای سال ۱۴۰۱) در مدت پنج سال دوره زمانی اجرای طرح جامع (۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵) به اجرا گذاشته شود.
۱- بحث معیشت پایدار جوامع محلی حوضه‌های تالابی توسط استانداری گلستان در برنامه‌های مستمر استان و شورای برنامه‌ریزی توسعه قرار گیرد.
۲- دستگاه‌های اجرایی مسئول مکلف هستند منابع اعتباری لازم برای اجرای پروژه‌های مصوب را با هماهنگی سازمان برنامه و بودجه کشور در اولویت بودجه‌های سنواتی خود پیش‌بینی نمایند.
۳- سازمان حفاظت محیط زیست مسئول نظارت بر اجرای این مصوبات بوده و مکلف است گزارش عملکرد دستگاه‌ها را سالانه به ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه نماید.

[ارزیابی عملکرد ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور]

۱. تعیین و نظارت بر تأمین نیاز آب محیط زیستی تالاب‌ها و رودخانه‌های کشور

بر مبنای گزارش ارائه شده سازمان حفاظت محیط زیست در اولین جلسه ستاد تالاب‌ها، این سازمان در راستای عمل به وظیفه قانونی مندرج در ماده (۲) قانون حفاظت، مدیریت و احیای تالاب‌های کشور، نیاز زیست‌محیطی ۳۱ تالاب کشور توسط سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت نیرو و با بصورت مشترک تعیین شده است. این تالاب‌ها که نیاز زیست‌محیطی آنها تعیین شده‌اند، جمعاً ۱,۸۳۶,۹۳۲ هکتار وسعت دارند. مجموع نیاز زیست‌محیطی تعیین شده برای این تالاب‌ها نیز ۷۶۶۸,۸ میلیون متر مکعب محاسبه شده است. حاصل تلفیق اطلاعات و آمار موجود از کل ۱۵۲ تالاب پیوست آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و احیای تالاب‌های کشور، ۱۰۵ تالاب حائز اهمیت بین‌المللی^۱، ۴۵ تالاب دارای عرصه تولید گردوغبار، نیاز زیست‌محیطی ۳۱ تالاب تعیین، ۲۵ تالاب عضو کنوانسیون رامسر و ۱۶ تالاب دارای برنامه مدیریت زیست‌بومی هستند. به منظور تهیه آرشیوی مناسب از وضعیت کلی تالاب‌های کشور، با در نظر گرفتن پنج وضعیت دارای کانون تولید گردوغبار در پهنه تالاب، عضویت در کنوانسیون رامسر و دارای برنامه مدیریت زیست‌بومی، تعیین نیاز زیست‌محیطی شده و محل تأمین اعتبار برای حفاظت و احیای مجموع تالاب‌هایی که دارای یکی از این

پنج ویژگی بودند شامل ۸۴ تالاب بودند که در جدول زیر گردآوری شدند. این جدول می‌تواند تصویر کاملی از میزان تناسب بین اولویت‌های صورت گرفته در سنوات گذشته اعم از تعیین نیاز زیست‌محیطی، تهیه برنامه زیست‌بومی و تأمین اعتبارات صورت گرفته برای تالاب‌های مختلف کشور در قیاس با اهمیت تالاب‌ها را نشان دهد. بر همین اساس نیز تالاب‌ها به ترتیب با بیشترین تعدد ویژگی‌ها مرتب شده‌اند. بر مبنای اطلاعات حاصل از این جدول، مسئله حائز اهمیت این خواهد بود که از ۲۵ تالاب رامسر سایت ایران، همچنان با وجود گذشت چهار سال از تصویب قانون حفاظت و احیای تالاب‌های کشور تنها ۱۱ تالاب رامسر سایت ایران تعیین نیاز شده‌اند. همچنین از تعداد ۱۶ برنامه زیست‌بومی مصوب برای تالاب‌ها، تاکنون ۱۲ برنامه به رامسر سایت‌های ایران پرداخته که از این حیث قرابت خوبی دارد. مجموعاً بنا بر جدول ۱۸ مشخص است که برای سه تالاب مهم به لحاظ سطح کانون تولید گردوغبار و قرارگیری در لیست رامسر سایت‌های ایران یعنی ارومیه، شادگان و هامون دو اقدام مهم تعیین نیاز زیست‌محیطی و برنامه زیست‌بومی انجام گرفته است. ولی با این وجود دو تالاب شادگان و هامون در وضعیت لیست سیاه کنوانسیون رامسر قرار دارند. بنابراین لازم است برنامه اجرایی این سه تالاب با اولویت اول از بین همه تالاب‌های ایران در دستور کار قرار گیرد. همچنین از بین

۱. ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران، دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، ۱۳۹۷.

شرقی، بندر کیشهر و سفیدرود و امیر کلايه در استان گیلان، فریدونکنار و ارباران استان مازندران، دلتای رود گز و حرا، شیدور، خور خوران در استان هرمزگان، خور باهو و گواتر استان سیستان و بلوچستان قرار دارد. هم‌زمان تعیین نیاز زیست‌محیطی تالاب‌های باقی‌مانده از کنوانسیون رامسر شامل تالاب میانکاله، تالاب امیر کلايه، تالاب بندر کیشهر و سفیدرود در استان گیلان، تالاب فریدونکنار و ارباران مازندران، زریوار کردستان، دلتای رود گز و حرا، دلتای رود شور و شیرین میناب، شیدور، خور خوران در استان هرمزگان نیز باید مطالعه و تصویب شود.

همچنین بایستی پیگیری تصویب لحاظ تالاب‌های نئور اردبیل، هورالعظیم خوزستان، تالاب بند نوروزلو و سولدوز آذربایجان غربی در لیست تالاب‌های کنوانسیون رامسر صورت پذیرد.

تالاب در لیست مونتره، همچنان نیاز زیست‌محیطی تالاب بختگان به تصویب نرسیده که هم‌زمان این اقدام نیز در اولویت باید قرار داده شود. عدم تدوین و تصویب برنامه زیست‌بومی تالاب گاوخونی از بین رامسر سایت‌های ایران از بالاترین اولویت برخوردار است. در مرحله بعد از بین تالاب‌های دارای کانون تولید گردوغبار فاقد برنامه زیست‌بومی به ترتیب تالاب‌های هورالعظیم، دریاچه نمک (دریاچه نمک، حوض سلطان و مره)، جازموریان، مهارلو و ارژن نیز باید در اولویت تدوین و تصویب برنامه زیست‌بومی قرار گیرند. هم‌زمان تعیین نیاز زیست‌محیطی تالاب‌های جازموریان، میقان، مهارلو، پریشان و ارژن نیز در اولویت است.

در اولویت سوم نیز تهیه برنامه زیست‌بومی رامسر سایت‌های باقی‌مانده کشور شامل قویی بااعلی در استان آذربایجان غربی، قوری گل در استان آذربایجان

ردیف	تالاب‌های معرفی شده دارای پهنه تولید گردوغبار (نام / سطح تولید گردوغبار (هکتار))	تالاب‌های تعیین نیاز زیست محیطی شده (نام / نیاز زیست محیطی (میلیون متر مکعب))	تالاب ثبت شده در گنوا نسیون رامسر (نام / سال / وسعت ثبت گنوا نسیون رامسر (هکتار))	تالاب دارای برنامه زیست بومی (نام / سال تصویب / مرجع تصویب)	دارای محل تأمین اعتبار
۹		۲۷,۹ میلیون متر مکعب / سازمان حفاظت محیط زیست ترسالی: ۲۷,۹ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۱۶,۳ میلیون متر مکعب محیط زیست چهار محال و بختیاری	چغاخور، چهار محال و بختیاری ۱۳۸۹ / ۱۵۰۰ / هکتار	۱۳۹۶ / شورای برنامه ریزی استان چهار محال و بختیاری	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۰	هور العظیم، خوزستان (۲۸۱۶۰ هکتار)	۱۲۵۰ میلیون متر مکعب / وزارت نیرو ترسالی: ۱۸۰۷ میلیون متر مکعب ترمال: ۱۶۴۷ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۱۴۶۷ میلیون متر مکعب محیط زیست خوزستان			اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۱	میشان، مرکزی (۴۶۸۰ هکتار)	ترسالی: ۴۲ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۲۷ میلیون متر مکعب محیط زیست مرکزی		۱۳۹۵ / شورای برنامه ریزی استان مرکزی	اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۲	آگل، آماگل و آجگل، گلستان (۵۳ هکتار)	آگل: ۸۳,۴ میلیون متر مکعب آجگل: ۶,۲ میلیون متر مکعب آماگل: ۸ میلیون متر مکعب	۱۴۰۰ / ۱۳۵۴ هکتار	۱۳۹۷ / شورای برنامه ریزی استان گلستان	اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۳		قوری گل، آذربایجان شرقی (۳,۸ میلیون متر مکعب / سازمان حفاظت محیط زیست)	۱۲۰ / ۱۳۵۴ هکتار	در مرحله تصویب و اجرا / ۱۳۹۸	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۴	ارژن، فارس (۶۶۰ هکتار)	ترسالی: ۷,۵ میلیون متر مکعب ترمال: ۵,۲۵ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۳,۵ میلیون متر مکعب	۶۲۰۰ / ۱۳۵۴ هکتار		اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۶) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۵	پرشان، فارس (۳۸۷۰ هکتار)	محیط زیست فارس		۱۳۹۶ / شورای برنامه ریزی استان فارس	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۳
۱۶		قویی باغلی، آذربایجان غربی (۷,۱ میلیون متر مکعب / سازمان حفاظت محیط زیست)	۱۲۰۰ / ۱۳۵۴ هکتار		ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۱۷		کانی برزان، آذربایجان غربی (۸,۱۶ میلیون متر مکعب / سازمان حفاظت محیط زیست)	۶۰۰ / ۱۳۸۹ هکتار	۱۳۹۷ / شورای برنامه ریزی شهرستان مهاباد	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲

ردیف	تالاب‌های معرفی شده دارای پهنه تولید گردوغبار (نام/سطح تولید گردوغبار (هکتار))	تالاب‌های تعیین نیاز زیست محیطی شده (نام/نیاز زیست محیطی (میلیون مترمکعب))	تالاب ثبت شده در کنوانسیون رامسر (نام/سال/وسعت ثبت کنوانسیون رامسر (هکتار))	تالاب دارای برنامه زیست بومی (نام/سال تصویب/مرجع تصویب)	دارای محل تأمین اعتبار	ردیف
۱۸	جاز موریان، کرمان (۹۷۲۰۰ هکتار)	ترسالی: ۱۸۹ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۱۴۲ میلیون متر مکعب محیط زیست کرمان		در مرحله اولیه تدوین برنامه مدیریت/۱۳۹۸	اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸ و ۱۳۹۶) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۱۸
۱۹	مهارلو، فارس (۲۱۶۰ هکتار)	ترسالی: ۲۱۰ میلیون متر مکعب نرمال: ۲۰۴ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۱۶۸ میلیون متر مکعب محیط زیست فارس		در مرحله اولیه فرایند تدوین/۱۳۹۸	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۳	۱۹
۲۰	الله‌آباد صالحیه، قزوین (۳۶۰۰ هکتار)	۲۳۰،۲ میلیون متر مکعب محیط زیست مرکزی			اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸ و ۱۳۹۶)	۲۰
۲۱		ترسالی: ۳۷ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۳۲ میلیون متر مکعب محیط زیست کردستان	زریوار، کردستان/۱۳۹۷/۱۳۹۳/۳۲۹ هکتار		ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۱
۲۲			دلتای رود شور شیرین و میناب، هرمزگان/۱۳۵۴/۴۵۰۰ هکتار	با نام: حرای میناب/۱۳۹۸/شورای برنامه‌ریزی استان هرمزگان	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۲
۲۳	یادگار لو، آذربایجان غربی (۳۰۶ هکتار)	۱،۷ میلیون متر مکعب/سازمان حفاظت محیط زیست	با نام: شور گل، یادگار لو و دورگه‌سنکی/۱۳۵۴/۲۵۰۰ هکتار		با عنوان حسنلو در ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۳
۲۴	دورگه سنکی، آذربایجان غربی (۶۴ هکتار)	۱۲،۳ میلیون متر مکعب/سازمان حفاظت محیط زیست	خور باهو و گوآتر، سیستان و بلوچستان، ۱۳۷۸، ۱۰۰۰۰ هکتار	در مرحله تدوین پیش‌نویس برنامه	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۴
۲۵		۲،۱-۴۳،۷ میلیون متر مکعب/محیط زیست سیستان و بلوچستان	دلتای رودخانه گز و رود حرا، هرمزگان/۱۳۵۴/۱۵۰۰۰ هکتار	در مرحله اولیه فرایند تدوین/۱۳۹۸	ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۵
۲۶			خور خوران، هرمزگان/۱۳۵۴/۱۰۰۰۰ هکتار		ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۶
۲۷			کمیشان، گلستان/۱۳۸۰/۱۷۷۰۰ هکتار		ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۷
۲۸			شیدور، هرمزگان/۱۳۷۸/۱۰۰۰۰ هکتار		ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۲۸
۲۹						۲۹

ردیف	تالاب‌های معرفی شده دارای پهنه تولید گردوغبار (نام) / سطح تولید گردوغبار (هکتار)	تالاب‌های تعیین نیاز زیست محیطی شده (نام) / نیاز زیست محیطی (میلیون مترمکعب) (*)	تالاب ثبت شده در کثرت‌سنجی راسر (نام) / سال / وسعت ثبت کثرت‌سنجی راسر (هکتار)	تالاب دارای برنامۀ زیست‌بومی (نام) / سال تصویب / مرجع تصویب	دارای محل تأمین اعتبار	ردیف
۳۰			مازندران / ۱۳۸۲ / ۵۴۲۷ هکتار	فردی و گنگار و ازباران،	۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۳۰
۳۱		ترسالی: ۷۴,۷۲ میلیون متر مکعب ترمال: ۶۴,۸۸ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۵۵,۱۷ میلیون متر مکعب محیط زیست گیلان	امیرکلیه، گیلان / ۱۳۵۴ / ۱۲۳۰ هکتار		۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۳۱
۳۲		ترسالی: ۳,۰۳ میلیون متر مکعب ترمال: ۲,۴۶ میلیون متر مکعب خشکسالی: ۱,۸۷ میلیون متر مکعب محیط زیست گیلان	بندر کیاشهر و سفیدرود، گیلان / ۱۳۵۴ / ۵۰۰ هکتار			۳۲
۳۳	دریاچه نمک، قم (۱۷۶۰۰ هکتار)					۳۳
۳۴	حوضه سلطان، قم (۲۵۹۰ هکتار)	۱۵۴ میلیون متر مکعب / وزارت نیرو				۳۴
۳۵	مره، قم (۷۵۰۰ هکتار)					۳۵
۳۶	قره قشلاق، آذربایجان شرقی (۱۲۰۰ هکتار)	۶,۷۸ میلیون متر مکعب / سازمان حفاظت محیط زیست			۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۳۶
۳۷	مند، بوشهر (۱۶۵۰۰ هکتار)	۵,۸۳ میلیون متر مکعب / وزارت نیرو			۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۳۷
۳۸	حله، بوشهر (۲۲۴۰۰ هکتار)	۵۵-۸۳ میلیون متر مکعب / محیط زیست بوشهر		در مرحله تصویب / ۱۳۹۸	اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۶ و ۱۳۹۸) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۳۸
۳۹		سولدوز، آذربایجان غربی (۴,۷ میلیون متر مکعب) / سازمان حفاظت محیط زیست		۱۳۹۶ / شورای برنامهریزی شهرستان نقده		۳۹
۴۰		بند نوروزلو، آذربایجان غربی (۵,۲۶ میلیون متر مکعب) / سازمان حفاظت محیط زیست		۱۳۹۶ / شورای برنامهریزی شهرستان میاندوآب اردبیل	۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۴۰
۴۱					۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۴۱
۴۲	آبگیرهای دشت مغان (۱۲۰۰ هکتار)				۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۴۲
۴۳	گل‌بی‌بی، خراسان (۱۰ هکتار)					۴۳
۴۴	هشیلان، کرمانشاه (۱۸۰ هکتار)				۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	۴۴

دارای محل تأمین اعتبار	تالاب دارای برنامه‌ریزیست بومی (نام / سال تصویب / مرجع تصویب)	تالاب ثبت شده در کنوانسیون رامسر (نام / سال / وسعت ثبت کنوانسیون رامسر (هکتار) (۳))	تالاب‌های تعیین‌نیز زیست محیطی شده (نام / نیز زیست محیطی (میلیون مترمکعب) (۲))	تالاب‌های معرفی شده دارای پهنه تولید گردوغبار (نام / سطح تولید گردوغبار (هکتار) (۱))	ردیف
			گرده قیط و ممیخ، آذربایجان غربی (۶،۴ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۶۶
			طالقان، آذربایجان غربی (۹ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۶۷
			آق قلعه، آذربایجان غربی (۸،۳ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۶۸
			قره‌گل، آذربایجان غربی (۴،۶ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۶۹
			یوسف‌کندی، آذربایجان غربی (۳،۲ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۷۰
			آق‌گل، آذربایجان غربی (۲،۵ میلیون متر مکعب / سال مان حفاظت محیط زیست)		۷۱
۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲	تالاب پل دختر، لرستان / در مرحله اولیه فرایند تدوین / ۱۳۹۸				۷۲
	تالاب کشف رود، خراسان در مرحله اولیه فرایند تدوین / ۱۳۹۸				۷۳
تالاب‌های چکر، سیاب، گلهی و روش، استان ایلام / از محل اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۶)					۷۴
نایبند، استان بوشهر / از محل اعتبارات مقابله با گردوغبار (۱۳۹۸ و ۱۳۹۶) و ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲					۷۵
گابریک، استان هرمزگان / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲					۷۶

ردیف	تالاب‌های معرفی شده دارای پهنه تولید گردوغبار (نام) / سطح تولید گردوغبار (هکتار) ^(۱)	تالاب‌های تعیین نیاززیست محیطی شده (نام) / نیاززیست محیطی (میلیون مترمکعب) ^(۲)	تالاب ثبت شده در کنوانسیون رامسر (نام) / سال / وسعت ثبت کنوانسیون رامسر (هکتار) ^(۳)	تالاب دارای برنامه زیست بومی (نام) / سال تصویب / مرجع تصویب	دارای محل تأمین اعتبار
۷۷					چگین، استان هرمزگان / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۷۸					بیشه و گهر، استان لرستان / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۷۹					بوجاق، استان گیلان / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۸۰					اوان استان قزوین / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۸۱		ص			دیر و نخیلو، استان بوشهر / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۸۲					تجن، استان خراسان رضوی / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۸۳					کچی نمزار، استان خراسان جنوبی / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲
۸۴					بامدژ، استان خوزستان / از محل اعتبارات ردیف ۱۴۰۴۰۰۱۰۰۲

[جمع‌بندی]

تالاب‌ها در دومین جلسه ستاد، موضوع اصلی جلسه به تالاب میانکاله پرداخته است که متعاقب آن نیز در جلسه سوم برنامه احیای تالاب میانکاله و تالاب انزلی به تصویب رسیده است. اما در ادامه مصوبات جلسه سوم، مصوبات دیگری مشتمل بر تشکیل کارگروهی با مسئولیت سازمان برنامه و بودجه کشور برای تعیین سیاست‌ها، برنامه‌ها و ضوابط لازم برای نحوه تولید کود کمپوست در کشور در مهلت یک‌ساله وجود دارد. اکنون این مهلت به اتمام رسیده و اسناد و مدارکی دال بر تحقق این مصوبه ملاحظه نمی‌شود. همچنین در جلسه سوم مقرر شده است سازمان حفاظت محیط زیست گزارش عملکرد دستگاه‌ها را سالانه به ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور ارائه کند که گزارش مربوطه دیده نمی‌شود.

مقرر گردید و تدوین آیین‌نامه‌ها و تشکیل ستاد و شوراهای عالی به خودی خود باعث اصلاح امور و رفع مشکلات نمی‌شوند. بررسی عملکرد ستاد ملی هماهنگی و احیای تالاب‌های کشور نشانگر این مطلب است که این ستاد نیز همانند اکثر ستادها و کارگروه‌های تشکیل شده خروجی مشخص، سیاستگذاری مستمر، عملکرد ادواری و تأثیرگذاری درستی ندارند. بنابراین لازم است ضمن برگزاری منظم و دوره‌ای این ستاد و فعال تر شدن دبیرخانه آن، گزارش‌های عملکرد به صورت منظم و مشخص در اختیار عموم جامعه قرار گیرد و شرایط نقد و بررسی تخصصی و اظهار نظر در خصوص عملکرد ستاد فراهم آید و ستاد نقش راهبری و سیاستگذاری خود را در زمینه مدیریت و احیای تالاب‌های کشور بتواند به اجرا رساند.

بررسی عملکرد چهار ساله ستاد ملی هماهنگی و مدیریت تالاب‌های کشور، حاکی از آن است که مجموعاً طی چهار سال گذشته تنها پنج جلسه برای این ستاد تشکیل شده و از زمان برگزاری آخرین جلسه این ستاد بیش از ۶ ماه می‌گذرد. در حالی که مرور حتی مصوبات جلسات تشکیل شده از این ستاد، حاکی از آن است عملاً مصوبات جلسه اول پس از تمرکز جلسات آتی در موضوع تالاب میانکاله، به فراموشی سپرده شده است. به نحوی که به جز یک گزارش تحت عنوان «راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌های ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، اردیبهشت ۱۳۹۹» در پرتال سازمان حفاظت محیط زیست به موجب تکلیف بند «۳» مصوبات این جلسه رؤیت می‌شود، نشانه‌ای از گزارش جلسات آتی در خصوص ارائه گزارش‌های تکلیفی در بندهای «۲»، «۴»، «۵» و «۶» در تعیین تالاب‌های دارای اولویت و برنامه عملیاتی در خصوص اجرایی کردن ماده (۴) آیین‌نامه نحوه جلوگیری از آلودگی و تخریب جبران‌ناپذیر تالاب‌ها برای سال آبی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ توسط وزارت نیرو، ارائه برنامه‌های جلوگیری از فرسایش خاک و کاهش بار رسوبی رودخانه‌های منتهی به تالاب‌ها از سوی وزارت جهاد کشاورزی، گزارش اقدام‌های صورت داده و برنامه‌های آتی در جهت تعیین و علامت‌گذاری حد بستر و حریم تالاب‌های فهرست آیین‌نامه وزارت نیرو و گزارش مستند در خصوص موضوع زهکش کردن و خشکاندن دشت‌ها و تالاب‌های کوهستانی از طرف سازمان حفاظت محیط زیست وجود ندارد.^۱

مشخص است که پس از تصویب اصلاحات آیین‌نامه اجرایی قانون

[منابع و مآخذ]

۱. گزارش اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۴.
۲. برنامه مدیریت جامع دریاچه ارومیه، ۱۳۸۹.
۳. ارزیابی آسیب‌پذیری رامسر سایت‌های ایران، دفتر طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، ۱۳۹۷.
۴. آیین‌نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب‌ها، مصوبه شماره ۱۵۴۷۰۸/ت/۵۵۰۹۶/هـ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ هیئت وزیران.
۵. سازمان حفاظت محیط زیست، گزارش دفتر حفاظت و احیای تالاب‌ها، ۱۳۹۸.
۶. راهنمای تالاب‌های ایرانی ثبت شده در کنوانسیون رامسر، سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۳۸۶.
۷. چالش‌ها و راهکارهای برای محیط زیست امروز ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، تیرماه ۱۴۰۰.
۸. مطالعات برآورد خسارات وارده به سلامت جامعه در اثر طوفان‌های گردوغبار، مرکز

۱. فناوری‌های گردوغبار (SDS-TC).
۹. گزارش سازمان حفاظت محیط زیست در اولین جلسه ستاد ملی مدیریت و مدیریت تالاب‌های کشور، ۱۶ مهر ۱۳۹۸.
۱۰. راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت و احیای تالاب‌های ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، اردیبهشت ۱۳۹۹.
۱۱. قوانین برنامه چهارم، پنجم و ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.
۱۲. قانون حفاظت، احیا و مدیریت تالاب‌های کشور، ۱۳۹۶.
۱۳. قانون هوای پاک، ۱۳۹۶.
۱۴. گزارش‌های مندرج در نامه سازمان حفاظت محیط زیست.
۱۵. گزارش در نامه وزارت نیرو.
۱۶. گزارش عملکرد مالی ردیف‌های اعتباری مرتبط با موضوع احیای تالاب‌های کشور در نامه سازمان برنامه و بودجه کشور.

۱. مستند به محتوای مندرج در نامه شماره ۱۴۰۰/۱۰۰/۳۱۴۷۸ و ارائه مستندات برنامه حفاظت و احیای تالاب‌های کشور، سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۴۰۰.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۵۸۵۵-۱۵۸۷۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc@majles.ir